

PAVEL REJCHRT

pozdní syn království

EDICE
DELFIN

SVAZEK
OSMÝ

**PAVEL
REJCHRT**

**POZDNÍ SYN
KRÁLOVSTVÍ**

T R I Á D A

1 9 9 6

© Triáda, 1996, 2017
© Pavel Rejchrt, 1996
Epilogue © Robert Krumphanzl
ISBN 80-901861-7-3
ISBN (pdf) 978-80-87256-32-9
ISBN (epub) 978-80-7474-193-7
ISBN (mobi) 978-80-7474-194-4

**Severní
zrcadlo
Oldřicha
Rysa**

Památce otcově

Kde domov náš

Co je cizina a co je cizí jazyk v ní? Materština je možná jen cosi zdánlivého. Domov je v zrcadle ciziny čímsi jen méně cizím. Vždyť nějaký cizí jazyk, který jsme si přes velké úsilí nemohli nakonec osvojit než vnějškově, je téměř za materštinu v prostředí ještě dalšího jazyka, který jsme odsouzeni luštit jen nepatrně.

Ale ne: není zas ani jazyka, kterému bychom nerozuměli vůbec a kterému bychom nevyšli vstříc alespoň napjatým pohledem. I zvuky z dalekých neznámých ostrovů, slyšíme-li je v přímém setkání s mluvčím, mají právě jeho tvář, jeho lehce výsměšné, přezíravě komandantské, anebo naopak úzkostně prosebné oči, jeho temně doutnající hněv, či jiskřivě perlivou radost.

A tak se jenom dosavadní domov zrcadlí na mihotavé hladině ciziny, znejištěn ve svých tvarech, jednou ve svých školsky, kdysi rázně rýsovaných hranách, jindy v milostně oblené, letité modelaci. A cizina naopak volá z hlubiny: Pojď, pojď do neznáma, pojď do všech úzkostí očí a hlasů, které se na tebe upírají z toho, co nebylo nikdy vzájemně dosaženo, co zůstalo pro všechny cizinou mlčení. Cizinou jen proto, že nemohlo být nikdy sdíleno. Mlčení odstředné, nespojivé, mlčení odmrštěnců, kteří pátrají-li po středu, a co jiného zatím od nepaměti spojuje, nemohou jej nalézt jinak než jako zahánějící bouři, než jako ruku výhrůžně vztaženou: Jdi dále, jdi odtud, jdi z mé zahrady...

Host života

Těžko by mohl Oldřich Rys říci, čím byl, čím je a čím vůbec je. Všechno to bylo nějak příliš vnější, i když svět právě tohle jedinečně vyžadoval. Podobenku do pasu, uvést titul, byl-li jaký, a někdy i soupis navštívených škol, pracovních zásluh a jiných důležitostí.

Ale tenhle člověk nenáviděl dokonce i své jméno, karikoval ho často, zkoušel všemožné pseudonymy, ale nakonec zůstalo zase všechno při starém. Mytologické kniže národních ság zleva a kočkovitá šelma zprava, opravdu: povzbudivý obrázek! – tak tohle by tedy měl být podle jména on! On, který přece odmítal každou heroizaci, on, který měl v opovržení „struggle of life“ člověčích dravců, on, který musel všude dementovat svůj takzvaný životopis: své statisticky doložené výkony a zásluhy. Byla to všechno šalba světa – ne v té věci samé, ale ve všem tom, co se tomu dále a navíc a odchylně a za účelem všeobecného klamání a humbuku přikládalo. Ne, nebyl nikdy ničím, ničeho nedosáhl a nikam nemá namířeno, k ničemu a k nikomu se nehlásí. Samé *nihil*, plácá se smíchy do stehen, samé *nihil*!

Jde právě skandinávskou krajinou; je plný radosti, modré nebe jiskrně září, ale obláčky od moře přece jen zvolna postupují. Je to napřed jako v dětství: cukrová vata, marcipánová zvířátka nebo i trochu ospalí bílí lvi, veliké peřiny, obři; zahalené postavy, které se protahují, mírně zvedají z lože a zase uléhají – a tamhle vyčuhuje bílá ruka, prsty se prodlužují a oddělují – je to zas cukrová vata, čtyři pět plujících smotků. Ale za nimi se už tu a tam objevují i černé pytle opravdových mraků. Zásilky úzkosti. Do těchto ponurých let. Klouzají po mírných vlnách za sebe daleko kladených hvozdů. Hlubiny lesů. Z nich tu a tam probleskují zelená oka jezer, lysiny pastvin, a především ty plaše bílé úsměvy skupinek stavení jakoby už trochu z onoho světa.

Na kraji lesa se vynořil černý gotický kostelík se špičatou šindelovou věží. Krov se trochu naklání jak kápě středověkého

pacholka. Příchozí vejde dovnitř. Ve vstupní kapli na něho z fresky shlíží sedm andělů Apokalypsy. S už už zvednutými troubami k počátku posledních pohrom. Kostelní loď sama je ale bez obrazů. Nikde živé duše. A přece je tu plno zvláštního dění. Slunce sem totiž vniká vysokými barevnými okny. A větve stromu, který trochu zaclání té divoce zlaté plamenné záři, kreslí svým stínem, jak jimi vítr hází, po zemi i po zdech svá divně znepokojivá poselství. Jako by psaly celé spletence prstů ortely v neznámých písmech. Nad oltářem se tyčí dřevěný kříž, holý, bez těla. Návštěvník chvíli postojí v úzkostné úctě a posadí se do lavice. Co ho to vedlo až sem, až na Sever, v tom rezignovaném, a proto už bezečinném harcování mezi pomýlenými volbami pokaždé zdánlivého poslání? Snad také i jeho dávné tušení o Severu v každém z nás, o té straně duše ošlehané větrem nebo spíš vichřicí posledních věcí.

Je najednou vzpomínkami v modlitebně svého dětství. Sedí tam vedle své matky. Přichází několik stařenek. Některé v šátcích. Jistě, je přece v malém městě S., v tom zasmušilém patrovém domě s vysokými obloukovými okny. Před domem několik vzrostlých jalovců, smutných, skoro hřbitovních. Také že v sousedství vlevo se krčí podmáčený a plesnivý domek Pohřební služby. A hned za ním ve stínu zdivočelého křoviska výrobní rakví. Napravo dolů se po svahu, zarostlém keři se srdíčky, strmě sváží pěšina k nádraží. Přelévají se tam postavy, pokaždé spěchající ve strnulé řadě jako apoštolé dvou protichůdných orlojů, dvou protikladných časů: od vlaku, k vlaku... Ve zdi nad nádražní tabulí se jménem městečka vyčnívají zlověstně dvě tři dělové koule, zaryté tam z velmi zlé bitvy před sto třiceti lety. Jinak kolem modlitebny, stojící tehdy trochu stranou města, se ještě daleko neprostírá nic než velké zahrady, huňaté koruny stromů rozvážlivě se kývajících v pokojném větříku. Bílá oblaka nastlaná nad sebou jak stupně slávy k Neviditelnému. Všichni zpívají. Nějaké dvouleté děvčátko běhá po koberci mezi lavicemi. A on, tehdy těsně předškolní hoch, se dívá na matku. I matka zpívá. Za silnými brýlemi má orosené oči. Píseň je právě v místě, kdy shromáždění zpívá: „Tvé brímé mé jsou hříchy, a já jsem provinil, zač Beránku ty tichý, tak kruté trestáns byl... ó Hlavo plná trýzně...“ Vídál pak už jako chlapec tvář Ukřížovaného prorážející ze všeho, ty nevypravitelné oči upřené odevšad. Studnice věčnosti. I bolest toho pohledu se nořila

někam za sebe do tajemství, ze kterého opět vystupovala, předpodstatněna již v pouhou lásku – tak záhadně, tak bezedně, tak hluboce temně. Jak víno v kalichu, ze kterého pily stařenky. Poslední Večeře. Znovu, znovu. Dokudž Pán nepřijde. Putovní kalich v lavicích, předávaný z ruky do ruky, v bázni a třesení, v slzách díkůčinění, v odpovědi lásky: kalich hrůzy, kalich dobrořečení.

Byl od začátku jediným návštěvníkem tohoto kostela a jen pozvolna se vymaňoval ze vzpomínek, které sice byly vyvolány tímto místem, ale přece jen se v jednom podstatném lišily co do svého zázemí. Tam byla víra v kruhu obecnství, zde byla víra sama, v liduprázdnu. Zadíval se znovu na holý ústřední kříž. Jako by právě před chvílí zemřel Kristus a spása šla naproti lidstvu z prázdnoty po Ježíši snátém s kříže a uloženém ve hrob, z prázdnoty po jeho vždy znovu toužené a vždy znovu ztrácené historické podobě v nějakém aspoň otisku jeho mrtvé tváře v domněle pravním posvátném plátnu, z prázdnoty tedy, kam vstupuje vždy nově jitrěná bolest deziluze; ale stane-li se ten div, pak z téže prázdnoty ovšem i něco vystupuje: je to víra zrozená z pochyb, z pekelného skřípění zubů jen na sebe vrženého zoufalství, ze zařatých pěstí proti rozšklebené masce dutého nic za naivně skvoucím nebem, víra jako nenadálý šok radosti, která marně shání důvody, jež by ji vyvrátily jak dosud vše – toto již nelze vyvrátit, toto má důvod samo v sobě, toto je právě podvrácením všeho ostatního, všech jistot, na kterých panovnice smrt tak nerušeně spočívá a buduje s majestátní pílí nekonečné nekropole, stínovou věčnost všeho byvšího... zde se zachvívá, zde dozrává závažnou trhlinu, ve slovech učedníků: „Viděli jsme Pána...“

Radost tedy a pokoj, ale jen v Duchu svatém. Ne z ducha našeho, plného neklidu a němého smutku ze všeho a nade vším. Pokoj vám, pravil Zmrtvýchvstalý svým smrtelným spolubratřím, kteří už i proto dlouho nemohli uvěřit. Naše zkušenost nás sráží. Do nemoci a bezmoci.

Člověku Oldřichu Rysovi, který tu v lavici sedí poloschoulen, polozhroucen do sebe, jakoby sám svázan do kozelce bezmoci, se opět vybaví matka. Tentokrát ale už z mnohem pozdější doby než před chvílí – teď vedle už dlouho dospělého, ale dosti smolařsky se životem zápolícího syna, snad i kvůli němu trochu předčasně stárnoucí, jak byla pak vlekle nemocná, a nakonec už jen pospávala

skoro bez pauzy v tom velkém, v jinak otlučené a chudé kuchyni podivně zachovalém, téměř honosném starožitném křesle pod užíváním již celých hrstí léků – ta těžká její hlava, zabořená bradov ve hrudi, ta její nebohá, nepřítomná již hlava... a projde mu přitom myslí, ani teď neví, jako nevěděl nikdy proč, ta podivně nerosrozumitelná, avšak pro něho již mnohokrát tesklivě sugestivní věta z knihy Kazatel: „...a kvěsti bude mandlový strom, tak že i kobylka těžká bude“ – ano, těžká bude, přisvědčuje syn oné matky přicházejícímu snu, hlava mu klesá, cítí se jaksi prostoupen matčinou duší, kus jejího nemohoucího těla, její staré dítě – usíná –

Je najednou nad nějakým městským parkem, kolem samé slepé domy z hnědých cihel, tak smutné bez oken, a vidí opodál dávného spolužáka Romana Scagliolu v tom zelenavém tvídovém saku, které za studentských časů nosil skoro nepřetržitě, jak na něho vesele mává z jakéhosi balkónu tenisovou pálkou: „Pojď hrát!“ Ale on, až příliš hrdý Oldřich Rys, s frajírkem Scagliolou přece tenis nikdy nehrál! Beztak by musel teď k němu letět. Sám stojí přece na jiném balkóně ve stejné výšce, ale dost daleko, jakoby ob jeden dům. Chtěl by Scagliolovi odpovědět, zavolat něco na vysvětlenou, ale nemůže. Ústa má jakoby sletovaná. Je mu do pláče. Kolem je přitom všechno v květu, kaštiny, hlohy, slunce svítí, ptáci zpívají. Musí ho teď zachránit zase to, oč se ve snech už mnohokrát pokoušel. A kupodivu skoro vždycky se zdarem. Přitáhne tedy ruce k tělu, zavře oči a mocně se soustředí. Máchne pažemi, a je to. Zase létá jako už tolikrát. Létá úplně lehce, ba skoro s rozkoší nad tímhle parkem. Ale Scagliola na balkóně už není. Létajícího to táhne dolů, do stínu. A vida, vždyť to tušil, pod stromy parku je ve skutečnosti hřbitov. Mezi náhrobky popsanými nějakými šiframi, které mu nepřipomínají vůbec žádnou řeč, svítí mu najednou přímo u nohou velmi zřetelná zlatá písmena z černého kamene lemovaného svěží travičkou: ROMAN SCAGLIOLA.

V úleku nakrátko otevřel oči. V kostele se mezitím pořádně setmělo. Chystá se asi k bouři. Kam teď jít? A ještě tou ostrahou zasmušilých andělů u východu. Jen jen zatroubit. Celé věky víry soudí naši plytkost. Pustinu naší doby. Nějakou chvíli o tom, malátný únavou, přemítá. V dálce zahřmělo. Snaží se chytit konce vlastních vět, složit z toho přehlednou úvahu. Marně. Usíná zas.

A zničehonic vidí teď Scagliolu stát na kazatelně právě tohoto kostela jako luterského kněze v bílém ornátě. Vypadá to, že tenhle někdejší spolustudent tu už dlouhou chvíli káže. Kde jsou všichni? Odkud a kam se nese to kázání? Přes hlavy dávných spolužáků, přes fotografie položené k urnám většinou už zesnulých našich matek, přes zbývající vratké siluety třesoucích se tatínků-věchýtků, přes všechny ty zahrady zelené a tiché kouty slzících účtování – co je náš čas? Co je čas vůbec? Proč, Romane Scagliolo, sami už nejdem, when de saints go marchin' in, což nejsme dost svatí, dost hříšní, dost skuteční, abychom nesměli zemřít, nesměli překročit půli, tu půli čehosi, co celé vůbec nechápeme, a chtít zemřít znamená chtít to nejen pochopit, ale chtít být *to celé* –

A Roman Scagliola pokyvuje, není už najednou na kazatelně, ale úplně blízko něho, tak přece zdrceného, útěchy potřebného, tak blízko, jak může být vůbec jen tajemství, jen tremendum, sdělované šeptem – a to právě uprostřed bouře, uprostřed vichru a skučení žvlů, uprostřed vzteku světa a sykotu eónů: ...zemřel za hříchy naše; vydal se sám sobě do rukou; svalil na sebe svá vlastní vlnobití; zasadil si smrtelné rány, zmařil se: Pán slávy, Pán všeho; nepoznán, přehlédnut; a s nepravými počten jest, a nepravosti neučinil; nasypán mezi smetí, se všemi vyvrheli; ale i s průměrnými hříšníky; s masou zatracení; s listím, které shrabávají; s chrastícími těly; s popelem po Židech; po Cikánech; se všemi smeten; jimi a s nimi, a především sebou: sám chtěl, sám se vydal; a nikdo neřekl: nemusíš, leč Petr apoštol, ale Mistr dí: Odejdi satane; i sestoupil Pán slávy do pekel: aby se zlomil a aby zlomil obruč tvou: Ó smrti věčná, smrti všech, smrti má; a aby padly zastírací stěny: všeho, čím svět tak živelně tepe: v rozkoši a v podnikání, vždy na útěku; ach rány po hřebech, dostihující ještě i zběhy, rány Páně; kdo procitne než tebou zasažený? Tebou, živý Kriste, tak živý svým sebevydáním za nás, abychom povstali, zmrtvýchvstali, živi byli...

Bouře odcházela a přicházela, chodila okolo, až konečně zeslábla a ztichla. Návštěvník kostela a příchozí této úskočné krajiny, hledač Severu v nás, položeného pokaždé ještě hlouběji, než jsme se nadáli, vysunutého ještě nezbadatelněji „na půlnoc“, než kdy tušila odvaha našich naivních dobrodružných výprav, opět procitl ve své lavici. Slunce zas plamenně svítilo barevnými okny.

Proč přichází mi – ptal se sám sebe – tak často ve snu, alespoň zahaleně, všechno to, oč se ve bdění marně snažím? Otec tomu říkával život z víry. Můj otec – pastor. Ale já troskotám už i na životě obyčejném. A může víra povstávat z takových ruin? A jestliže ano, není tu podezření, že jde jen o osobní náboženskou kompenzaci toho všeobecného nabourání? Jeden se utíká k poezii, jiný k evangeliu. Ale jak vytrhnout ten život z kalamity, a přitom ho nést a nezapřít a předložit Tvůrci i Soudci všeho právě s toužou kalamitou. Paradox, který mne nutí žít, jít a ptát se a zvykat si, že s odpověďmi se všude, možná z badatelské, akademické svědomitosti úzkostlivě otálí. Pohříchu natolik, že jich pak už prostě vůbec není. Přestane se nadobro s nimi počítat. A zase jsou-li nějaké, je to skoro vždycky zkrat vášně, nebo co horšího, fígl komerce nebo jiné falše.

Mytologické kníže národních ság zleva a kočkovitá šelma zprava, to byla jeho ohlávka, to na něho hodili, to vlekl v tom jménu a příjmení, které si přece nevybral. Utíkal životu, jistě, pokud se téhle rodové dravosti a osobní naducanosti tak říkalo. Od dob renesančního travičství až po moderní hospodářskou soutěž – od dob Kainova kyje nad Ábelem až po vyšoupnutí bratra uchazeče či bratra kandidáta z jediné, uznejte, příliš těsné dvojzidle nějakého řízení se tohle stále a nanovo děje! Ne, nebyl nikdy ničím, vědomě ničeho nedosáhl a nikam, opravdu, ještě ani teď nemá namířeno a stěží už vlastně i může mít, a přece se nemůže zbavit svého jména, své všude smočenosti, prokleté ohlávky žití – a to ani na tomto místě svatém před výsostným znamením Spásy, kde by se přece měl pohroužit v hlubině onoho Pokoje, jenž převyšuje všeliký lidský rozum –

Proč tohle nedokáže? Proč všichni čekají, že bude zbožný podle obvyklých představ a měřítek? Nebyla naděje právě v tom, že smí svůj nepokoj přiznat a v celém rozsahu rozestrít? – On, loutka nebohá mezi loutkami, ale před Hospodinem naplno člověk, značený na světě tak neblaze Oldřich Rys.

Když konečně zas vyšel z kostela, stromy a louky okolo voněly teď po bouři v nepopsatelném bohatství a síle. Ale jsem tu všude žel jenom host, pomyslel si ten věčný nespokojenec, každé kouzlo mne mívá, každé přilnavé opojení, pouhý host Severu, tulák jen několika světělých nocí, zbabělý dost, aby zaplatil předlouhou

zimní tmou a jediné tak snad vytrval a byl někde doma. Ale nepřišel jsem prostě vždycky jen nějak nevhodně – jednou pozdě, jindy brzy: ke stolu, kde právě sklízí, kde teprve prostírají – strefit už jednou svoji židli, svou hodinu, své pravé jméno, které by mělo být právě teď čteno v prezenční listině hostů.

Což jsme tu hosté všichni? I vy, bratře? I vy, posupná masko? Promiňte, špatně vidím, a také špatně mluvím vaším jazykem; urazil-li jsem vás, máte proč promíjet. Ach, proč tak lpíme na kostech života, hlodající je, divoká smečka v společenském oblečení. Opět sarkasmus. Už se ale neomlouvám. Koušeme tak či onak všichni. Podaření hosté života. Hosti – Kosti.

Ale je-li tomu už tak, není dobré tu truchlohernou bláznivinu vzít také jednou za základ – nastojte: za základ naděje – a přijmout ji vítězoslavně za podmínku, abys dřív nebo později, jsa tedy již nenapravitelně host, mohl také být pozván ještě jinak *dále*? Abys na své staré dobré, v únavě skoro už nevážné klepání mohl konečně jednou zaslechnout pokyn převratně nový, tak jiný, než je hlas života, než je touha srdce, než je náš jazyk a tableta celá moje marná řeč?

Účastník rozpadu

Bylo to zvláštní. Snad se vydal na cesty jen proto, aby učinil zkušenost všeobecného bezcestí. Bílá společnost se zmítala už aspoň tři čtyři lidské životy mezi rozením a agónií, a těžko bylo určit, co se vlastně rodilo a co umíralo, zda se nakonec to, co domněle již zemřelo, nerodilo v jakémisi novém převtělení, tedy mnohem bytostněji a důsažněji než jen v „převleku“, jak se říkalo, a zda zas naopak neumíralo jako staronové to, co na chvíli vzpružovalo k úsměvu, ba k slzám radosti zdeptané tváře, skloněné nad domnělou kolébkou čehosi nadějně nového, zda to nezacházelo opět v tragickém nezdaru marných pokusů polidštit nelidské, brutální, blbě a zvířecké.

Tato společnost, donedávna si zakládající na rozumu a rozumnosti až pověrečně, vířila už drahnou dobu v jakési obrovité pračce takřka nekonečného počtu sebereflexí, aniž si byla čímkoli jista, nejméně ze všeho svou totožností, která může tkvět jedině v čistotě pohnutek, směřování, zření: nic z toho nebylo nezkaleno, ba takřka to nebylo vůbec zřetelné. Síla vášní, množství zkřivenin a úzkost z doléhající mlhy a houstnoucího temna se skoro už nedala vypovědět. A zůstaneme-li při obrazu pračky, nic nepomohly další a další prací prostředky, ať zvlášť, ať v kombinacích. Nic zářivého z toho stále nevzcházelo: jediný den, který by přesvědčil: jsem naplněn, stál jsem za to.

Jeho úzkost znala výkřik, který ihned zase zatajila ve hrobové ticho, aby nebyl vyrážen nadarmo: Bůh... Ale ovšem: tím slovem tu všecko prokvítalo, to slovo podrůstalo jak nesmrtelné podhoubí hříby novodobých humanistických frází; ale skutečnost sama, která by tě vzala nejen na paškál, ale přímo do kleští, aby tě přepresovala z nicoty do bytí, z nicoty mezilidských unavených polo-pravd či spíše zcela zavedených pohodlných lží, které tak rády slují vztahy, do bytí před svou tvář, do pravdy tak holé a syrové, že může se jevit samotou a neláskou, tato skutečnost, za velmi

jinak oblíbeným církevním slovem Bůh, tu již nebyla: Bůh hrozný a žárlivý, nesmiřitelně výlučný, ale také jen a jen proto milující, že vyvolující z neurčitosti nicoty, lhosejné a se vším svolné, k přísné a účastné určitosti.

Nicota, která světem táhla nejen v ukrutnostech násilí a války, ale snad ještě nebezpečněji v převlecích humanismu, který sebevědomě vstoupil na místo víry, zbavené společenského vlivu, se projevovala čím dál víc jako všesmiřující nezávaznost, které se říkalo slovem, jež bylo v obecné úctě: tolerance. Za chvíli se už ani nevědělo, koho a co kde tolerujeme, a zase od koho a vzhledem k čemu svému bychom se rádi tolerance nadáli. Tolerance byla zcela abstraktní neurčitost, ba přímo zbožštění této k ničemu nezavazující neurčitosti. Kaceřovalo se právě jedině to, že někdo nebyl v tomto všeobecně perverzním smyslu tolerantní, že byl duchově vyhraněný, charakterově určitý. Rádo se pak říkalo, že je sobecký.

Na jedné straně se volalo ne-li rovnou po jednotě, pak alespoň po sblížení obchodním, politickým, náboženském, na straně druhé se trhy štěpily, země dělily, víry a kultury vzájemně přetahovaly, řevnivě mátlly. Neporozumění všech se všemi jen rostlo, nikdo se necítil doma ani na vlastní židli, všechno se vzájemně vyobcovávalo, zapuzovalo za vlastní posvátný okresek; a přece i ti, kdo konečně ve chrámu a v jeho areálu zbyli jako dědici a vlastníci, a tedy osoby právoplatné, najednou necítili kolem nic než vítr, vanutí marnosti a konce. Plamen dohořel, studnice zděravěla, Keř hořící se podruhé nezjevil. Byly tu ovšem křeče a náhražky, barokní sochy uváděné v život, pitvorně esovitá zkroucení zbožných, kde ale tkví dnes skutečnost onoho slova, jež máme vyslovit až v nouzi nejvyšší?

A náhle zaznělo jeho nitrem: „V těch hrůzách tkví, v té nepřítomnosti sebe samé.“ Paradox, který pochopíš, rozpoznáš-li, vyobcovaný vyděděnce, svou situaci a přijmeš-li ji jako takovou za svou. O to nyní šlo: k dané hodině vytrvat *v této* poznané pravdě, jež v temnu natolik tíživém, že málokdo se obešel zcela bez narkotik, slula *vševyhoštěním*.

Čím dál hůř snášel tu tmou v plném slunci pláží, bankomatů, dychtění po bronzových tělech, stříbrných supervozech a zlatých časech zítra, pozítří. Nápisy jako: „Peněžní automat – společník moderního člověka!“ jej zraňovaly jako jedna z těch urážek, které

jsme nuceni už vůbec nepromýšlet v jejich důvodech a příčinách, protože toto bychom už neunesli vůbec. Podobně směnárna s obřím návěstím CHANGE, která skoro přes noc vyrostla na místě odsunuté kanceláře Pohřební služby, jejíž nepatrná firemní cedulka hned vedle jako by chtěla nesměle upozornit kolemjdoucí: „Nebojte se umírat, prodej nepřerušen, nejlepší rakve k mání a zpopelnění řízené počítačem“ – podobné výjevy ho uváděly do stejně nesnesitelných stavů.

Takových situací bylo čím dál víc, bylo jich už nespočet. Města bílého zeměpásu se sobě začínala vzájemně podobat natolik, že jejich návštěvník, pokud v něm zbylo ještě něco kulturně charakterního, lidsky individuálního, zatoužil po jiném, dosud možná neobjevené planetě. Tam alespoň umisťoval jako možnost rozdílů zemí, národů, jazyků; zvláštnost odstínu, který je pokaždé signálem krásy a zázraku existovat. Či vlastně existovat už nebylo žádoucí? Čnit tady a překvapovat, ať jsi, kdo jsi, svým tvarem nezceizitelným a tváří jedinečnou. Se všemi pihami, vráskami, se všemi takzvanými vadami krásy. Namísto toho tedy splývat, vlnit se vlnka sám s vlnkami téhož proudu, být stejný jako všichni, byť byla to i stejnost nestejných velikostí, například stejnost hamiznosti či slavomamu, jen ale velmi rozdílně syceného, či naopak šizeného. Této nahodilosti zdaru či nezdaru v sycení nebo šizení hamiznosti či slavomamu se říkalo šmahem nespravedlnost, což přitížilo v očích jak kioskáře, tak velkopřumyslníka adresátu transcendentnímu, který jenom tady – kupodivu – byl vnímán jako existující, ač to byla popravdě jediná viditelně účinná spravedlnost, která zabráňovala hamiznosti a slavomamu vyhubit svým exponenciálním růstem samotné jeho nositele.

Jak tedy cestoval, snažil se najít v každé zemi a v každém městě ještě cosi obzvláštního, co nikde jinde nemají. Něco málo z toho mohlo být jen na okraji takzvaného života, totiž toho, jak chtěl být život vyšňořen a pojímán. V nějaké nové lokalitě ho tedy zajímaly zastrčené opadané dvorky dřív než exkluzivní fasády hlavních tříd, ohrada s odtrhanými plakáty a sprejovými vzkazy dřív než zrestaurovaná, mrtvolně znehybnělá historie, než tedy prospekty s chrámem, radnicí, zámkem, říšskými klenoty... Odhozený kus plechu, který se ve vysokém poledním slunci zaleskl v hloubce domovní větrací šachty, jindy nedohledně tmavé, ho

například upoutal určitě dříve než korunovaná hlava na nově ražené minci nebo lišácké politikovy oči z předvolební výlepky –

Ale zmítání bílé společnosti mezi nicotným rozením a neskutečnou agónií, celý ten proud doby byl mocnější než on, odstíplá tříška dávné olivy, a tak také tady, v srdci kdysi významné severské moci, kde nyní sám stál chtě nechť až k zakopnutí podoben té veristické soše turisty, stupidně civějícího někam vzhůru, kterou měl právě po svém boku, se opět nad město snášel z věže dómu starý protestantský chorál, provedený jako zvonkohra, spouštěná dnem i nocí každé dvě hodiny nad konzervovaným spletcem historických uliček, plných strakatého proudění a bzukotu videokamer, která svou sentimentalitou, ne nepodobnou dojetí z rozladěných pouťových orchestrionů, signalizovala do decibelů mnohaproudých dopravních okruhů, jejichž obchvacujícími smyčkami bylo toto městské jádro jakoby rdoušeno, že se někdejší všeobecná bohoslužba, kdy celé město stálo tu čelem k transcendenci, vyznávajíc se veřejně z hříchů a přijímajíc pak v eucharistii tajemnou účast na budoucím konečném vykoupení, proměnila v této či podobné rezervaci po tolika bitvách a morech, po tolika popravách i korunovacích, po tolika zdrcených *De profundis* i tolika vítězných *Te Deum* nezvratně *v hračku*.

Pan Nerudný šel právě po Starém korze. V úzkostné předtuše, že něco pokazí. Že někomu, při nejlepší své vůli, nebude úplně vhod. A že ho pak stihne všeobecný odsudek, ba ještě něco mnohem horšího: výsměch. Báł se přece, aby už nebyl tak nápadně zlostný, aby se dál už nezesměšňoval potlačovanou zuřivostí. Ale co naplat: měl ihned vztek i na tu úzkost samu. Je přece příliš ohleduplný, a kdo kdy bral ohled na něho?

Bylo právě po poledni a slunce pálılo pana N. z protisměru přímo se zvrácenou rozkoší, jako by si chtělo smlsnout na ojedinelých už tvářích bez černých brýlí a ze všech obchůdků korza – restaurované rybí páteře dávno už zetlelého platejze –, jímž bylo toto Staré Město z výšky co do tvaru a zblízka co do pachu, vlály nebo trčely do stran křiklavé vývěsky jako neuniknutelné sítky na roztěkané motýly lidských pohledů. Masa se bezbranně valila a zmítala mezi nabídkami, tisíce rukou se třepalo ve vzduchoprázdnu, jak nedosáhlo ani svých prostomyslných návnad, natož svých vysoko zavěšených žezel, svých povolání k vládě a pastýřství – a když ne, pak zase z druhé strany ani svých řetízků a želízek, svých sladkých spoutání, svého uvelebení ve službách předchozím. Mucholapka, pomyslel si pan N., všichni tu zády leží v lepu, přilnuli k existenci, a třepou končetinami, aniž cokoli svým pohybem přibližují.

Pan N. pocítil najednou nevoli takřka neovladatelnou. V uších mu navíc ještě zněly rytmičké útržky reklamní vychvalovatelky nějakých koupelnových doplňků, jak ráno z nedostatečné znalosti města vklouzl do tlamy přímo Molochu – lidožravému obchodnímu centru. Ve srovnání s tímhle zatuchlým skanzenem saponátově vonělo. A bylo rovné jako špalír. A stěny hladké, lesklé, průrazné. Jako gilotiny. Kdo po nich občas nevolal. Na pomalá a liknavá hrdla. Jak tehdy na zrádce revoluce. Teď zase na intelektuálské váhavce. Na ty náměsíčníky přimotané do dráhy, kde za všeobecnou

prosperitou se všichni závodně rítí v plném slunci, ve vesele pest-
rých trikotech a v jasně rozkreslených pruzích. Všeobecná euforie
nad propastí. Než všechno s povlovností slunečních hodin takřka
majestátně sklouzne v poslední metafyzické prázdno a chlemtat
bude z vlastních tepen žhavou nicotou. Křysař by lépe nepochodil.
A Křysař-Trh teď vlekl odtamtud několik párů uší, ano, neuvěřit-
elné množství uší přikrytých sluchátky, jež čile nasávaly svůj ne-
přetržitý zvukový výkrm z malého univerza ve dlani nebo v kapse.

Byl by se pan N. chytl za srdce, byl by křičel, byl by se tady
mezi mrštnými středověkými pacholky jakéhosi pouličního diva-
dla pro potěchu publika snad i oběsil. Nikdo ale by to stejně ani
nepostřehl. Snad jen několik veselých povah tmavé nebo žluté ple-
ti by světaznalým zazubením projevilo takovému kousku uznání.
A pak možná reportér večerních novin. Přece jen malá změna
a originální trhák mezi ty nudné mrtvoly ubodaných dívek. A tak
se prostě pan Nerudný neoběsil.

Jenomže celý svět jako by teď teprve vyprskl: Vidíte, co tenhle
všechno nepokazí. Taková příležitost! Opravdu, pěkně nerudný
pán...

Co jsem já? Kéž už bych se neptal. Chcete to přesto vědět? Svě vlastní staré dětské tričko! Zní to možná bláznivě, ale já se tu přece poctivě ploužím s jinými strakatinami v tom krásně pestrém letním davu – hotový záhon šatů a hlav! Můj dav zdravě, bezchybně pulsuje a bystře valí se, můj máma-táta-dav můj táta-máma-dav, bubnoval bych to vděčně na velikou dálku, slyšte to a považte tu skvělou strhující sílu, a nehleďte tu, prosím pěkně, o jednoho více, i vás mohou vtělit sem pouhé tři negramotné křížky, a prosím vás, co vám vadí o jednoho méně, každý je smrtelný a sám jen pleva, mrva, vlna – ó nepochybně! – veletok jednoty, třísky a plevy blahovolně na hřbetě, ještě si s nimi hraje, ještě je točí dokolečka, trochu zmatku se připouští, trochu zmatku je ve hře, ale v zásadě, uznejte, obrovská svornost, tolerantní právě svou lehkonohou *bezvýznamností* –

ano, z jednoho sight-seeing do druhého, pojďme se rychle pozvít, kolébat, nést! – celý život, navždy, zda znáš to slovo, jež se slzou blyští, to slůvko navždy, navždy tvůj, navždy se s tebou loučí, navždy, navždy... Navždy vše na videu, vid' Mici, jak jsme šli, jak jsme lízali zmrzlinu, jak jsme se pitvořili, jak jsme lezli po zrušené zdi, jak jsme jak jsme jak jsme – jak jsme ničím nebyli než valením k prasknutí plných okamžiků, než jejich chytáním a chycením na dlouhé metry záznamů, které si už nikdy, vid', nebudeme pouštět, nebude už na to čas, protože přece chceme nově zachycovat, jak jsme šli, jak jsme lízali zmrzlinu, vid' Mici, návrat, věčný návrat –

Pokud jsem ani *tohle* nedokázal, abych se rozplynul v davu, pak nebylo mýdla, aby spláchlo mou černotu, mou depresi, mou prázdnou existenci. Bojím se černé díry. Plnost! – volám – plnost! Ale jsou to jen nacpané duchny oblak, které mé hlíně neulehčí a odplouvají nadnášet svaté.

A když jsem ještě spojoval svou existenci s tím, že jsem byl

vyvolán a povolán jménem, a kladl jsem se v to jméno snivě a bezpečně jako ve svou pravou kolébku i pravý hrob, jako ve své spolehlivé tajemství, že já jsem já, a ne někdo jiný, přišel nějaký chytrý čert – paměť jedna radost – a řekl mi: Vzpomeň si na řadu písmen na svém dětském tričku, na oděvní návrh, než jsi vůbec byl, na chvíli, kdy z velkého výběru bezradní rodiče vybrali si ve chvatu právě tento hadřík a tím i tvé jméno –

viď, Mici – to jsem přece já! – tvůj hadřík jménem MACÍK.

Co se radosti týče, byl Oldřich Rys neustále ve střehu se svou až extrémní skepsí. A měl tedy ten člověk vůbec někdy z něčeho radost? Ale ovšem; jenomže touto větou se rozumělo většinou něco jiného: uspokojení. Rozličná kolísavá uspokojení, střídaná právě tak kolísavými nevolemi a zklamáními, nás provázejí životem, ale radost je teprve někde za tím vším, anebo – není.

A tak smíme říci, že také Rysovy poslední opožděné cesty, z hlediska světského užitku a společenské prospěšnosti víc než bezúčelné – jako už tolik jeho životních experimentů, zavěšených pokaždé jakoby ve vzduchoprázdnu – byly trmácením za touto radostí, kterou v době horečného dychtění po spirituálních zážitcích je nejlépe *vůbec neprožívat* a skalpelově ostrým vědomím její absence k ní ještě tak nejspolehlivěji odkazovat jako k absolutně možné, možné právě v tom, co je podle součtu všech našich dostupných zkušeností, jak rádi říkáme, absolutně nemožné.

Když jeho vlastní se právě valila úhledná vlna společenského sebeuspokojení a nikdo ještě nebyl ochoten připustit, že co nevidět její vrchol opět přepadne na výchozí hladinu všech opakovaných začátků vždy znovu od nuly, neváhal Oldřich Rys na protipříkladu biblického praotce odlišit divadelnost své vlasti od skutečnosti, jež jako by se Rysovu národu, napůl jižnímu, napůl severnímu neustále někam ztrácela do relativit, rozeklaností, únavy a černo-humorného šklebu. Tento zestárlý národ si byl nicméně alespoň občas vědom, čeho nedosahuje, a tehdy byl dokonce schopen klaunskou formou sebevýměchu přiznat vážnost pravdě, jež mu tak bolestně unikala. Proto také nazval Oldřich Rys své podobenství poněkud varietně, jak shora uvedeno.

Je to z našeho hlediska, otče Abraháme, opravdu nepochopitelný exodus, jít si jen tak za nadějí „do země, kterouž já ukáži tobě“, jak ti pravil Hospodin Bůh tvůj. Kdo by se nebál ukazováku Hospodina, který se neumí nikde zastavit? Víme to ze zkušenosti.

Země konečně zaslíbená: splněné sny visí v nalitých hroznech, struky štěstí plné mléka se všude s mateřskou něhou přibližují bezzubým ještě čelistem nedospělých duší, med stéká pod jazyk i ze slov, která dosud nebyla vyřčena, a najednou se ozve zahřmění nebo povel: „Vstát a dále!“ Jenomže, kdo tohle slyší? Musíme to vysvětlit jen jako atmosférickou poruchu. A pak je opravdu od toho hezky dlouho pokoj.

Ale jednoho dne se nás přece jen zmocní nejistota. Vyskočíme od svých zářících oltáříčků, kde několik knoflíků můžeme navolit hezkou řádku božstev a rituů, a jdeme se z balkónu podívat do širé hvězdnaté noci. Co se to děje?

Jsi to ty, otče Abraháme, a stále jdeš. A my se bojíme i své vkříšené minulosti. Těchhletých světél svobody, tohohle zase už tepajícího města, tohohle tak slibně začínajícího budoucna. Těchhletých hvězd, co přece jen zas jak za našeho dětství alespoň povylézají už mírně ubývajícím smogem. Ty to máš za zády. Božstvo-Přírodu i naše divadla. Všechny nás. Božíčky i lidičky. Uhra nutě čumící, jak ty stále jdeš. Jak jsi už v nedohlednu. Jak jsi už v nebi, jak máš už i nebe za zády, jak i svatým a blahoslaveným v nebi mrzne liturgie na rtech: taková dálka, a podívejte, on stále jde, on stále nic nemá, nic nenajímá a nic nekultivuje, žádnou zahradu Eden, žádnou svou mystickou zkušenost, žádné vlastnění absolutna, ani formou sebevdání, formou noření se, nehybného zakoušení... On stále jen se „naděje toho, čehož nevidí“, on, a možná jedině on, skoro to tak vypadá – ó svatí čumilové zemští i nebeští –, uvěřil prostě Bohu a „počteno jest mu to za spravedlnost“.

Lyrik smrtného zápasu

TVÁŘE
A SILUETY
Z EDVARDA
MUNCHA
– PO STU
LETECH

Kolos kontinentální kultury tu ležel už mnoho desetiletí ve fragmentech, lidé sbírali střepy, těšili se jimi starožitnický, i zase zraňovali v bolestném tušení ztraceného, už nedostupného celku. Nerozuměli si, nerozuměli knězi, nerozuměli Bohu; v nejtragičtějším slova smyslu nerozuměli – či spíše a doslova: *rozuměli ničemu*. Chutnali, okoušeli a tu a tam až do dna pili *kalich nicu*.

Z katedrál stále ještě zněla jednou týdně varhanní preludia, slunce pronikající okny rozživovalo krásu barevných vitráží. To hlavní však bylo ztraceno. Nenávratně. V těchto muzeálních lodích už neplul Pán; ani spící; nebylo už koho v úzkosti budit – tady ne. Bouře odešly jinam: do srdcí, do soukromí. Do hrůzné anonymity všech podstatných konfliktů doby. Co mělo naopak jméno, téměř bez výjimky dunělo: prázdnotou, jalovostí, zblíleným hrotem. Autority lhaly; a tisk žil na skandálech předních mužů. Lidé byli opuštěni.

Snažili se k sobě přelézat slovy. Přes propast. Možná jen přes příkop. Přes důlek na kuličky. Ale kde by se tu vzal most, třeba jen malý, třeba jen pro berušky? Vždyť právě všecko vyřčené, ba i jen napovězené mlčenlivým znamením se vzápětí ohýbalo svou vlastní neuniknutelnou tíží někam dolů a do tmy, do noci. Kam se například převážil ten nadnebeský oceán metafyziky, ten skvělý let myšlenky ještě nad orlím objetím výšin a hvězd, a pak už jen určená bystrina profesorovy řeči do řečiště obecně tradovaných, bezmocných otřepaností před koncem hodiny filosofie; a kam tamhle skanuly ty jednou přistižené slzy staré opuštěné ženy, která byla ve svých nejskvělejších letech životem surově podvedena – jistěže do ještě hlubší samoty, když přece i ústa se teď už za pět šest desetiletí plachého vyhýbání lidem pevně semkla v klec, aby z nich rovnou nevyskočilo krvavé srdce osudu-tygru, lidskému výsměchu a klepu do tlamy.

Hučelo to do noci jak Niagara v trampské písni, do noci hlubo-

ké, nedohledné: heroismus i muka; kytary trsaly pod ostrým sluncem mezi veselými kiosky a čipernými vetešníky, ale odevšad z hlubin stoupala ta postmortální drobounká vodní tříšť jazyka v podivně strašidelných, vanoucích útvarech, žíznila po uchu, po uchu živém, živelně žíznila, a přec jen marně.

Ach, co tady ještě z naslouchání zbylo! Tváří křeč smrtelná, milostná, i prostě jen nervová – mejkapy mechanických fráží, papoušcích howdoyoudo, opičích jaksemáte – nic z toho nemělo uši, nic nikde nečekalo odpověď – ach ne: zbyly tu jen oči dutohlava, talíře děsu ještě z dětství, bezbrannost před životem i smrtí...

Kontinent umíral, dlouze umíral a jinak umíral než před sto lety. Sebevražedná nyvost s pavími chvosty a vodotrysky, s klavírem, na němž ještě hořely po stranách svíce, když k ránu našli zamilovaný pár s vlastnoručně prostřelenými hlavami – tohle už patřilo k ukončenému světu pódií, scén a póz. Válka první se přehrábla bez rukavice ve střevcích roztrhaných mrtvol, válka druhá připodobnila těla právě vytažená z plynových komor součtem hlavu a vraždy tři sta let starým mumiiím z krypt. Slovo téměř úkazům nestačilo, slovo filosofické, básnické a snad i bohoslovecké kamsi jen uhýbalo, kdoví zda nejraději zas neupadalo než do zasllosti už řečených pódií, scén a póz.

On, potomek kontinentu, dokonce možná už jenom pozůstalý po něm, ovšemže slabý člověk, a ne božský heroj, ne Atlas, bral na sebe v míře lidsky dostupné rozbitost světa, jak ji potkával, jak ji prožíval, jak ji v sobě zrcadlil, či dokonce plynulým pokračováním prodlužoval. Pokud zacházel se slovy, největší zaujetí choval pro svého druhu *lyriku*. Několik let seděl nad stříháním a lepením slov i paslov – nad výrobou halucinantních výroků, které složitě polohoval na textových plochách a o nichž věřil, že ve své grotesknosti nejadekvátněji zrcadlí povahu kulturně metafyzické nouze. Nouze takové, že sestup co možná až na její dno, který si nechce nic ulehčit a ušetřit, nemůže potom také než stát se příchodem na sám práh obratu. Proto se už ani neohrazoval proti výtce, kterou čím dál častěji slychal, že je nihilistou, dokonce mu začínala lahodit, byl přece nihilistou naděje.

Z elementů rozpadlého světa, které tu ležely na hromadách bez jakékoli čitelné souvislosti, toužil tehdy sestrojít alespoň odkazy k jakémusi *novému světu* už jenom tím, že by konstruktivistickým

textem podal neúchylně věrné svědectví o nyní nepřítomné *pravdě*. Byť by tím nositelem svědectví byla tvář agonie či docela mrazivá lhostejnost prosektury. Ať tedy nezůstává nepřiznáno, a naopak je pravdivě vyznáno hlubinné nespojení sňatků, pojmů, břehů. Ať mučí ty průrvy vědomí a paměti. Nezajizvené rány svědomí náhle doběla žhavého. Ať nikdo nedomyšlí a nedokresluje na džbánky neznámé úlomky, s nimiž si opravdu neví rady. Mosty byly předčasné. Nádoby čpěly fikcí idealismu. Kde vypělý svět bral na sebe zničehonic kyje pračlověka a pobíjel se odtud i odtamtud mezi oči, co ještě s čínským porcelánem? S nějakou antikvární poetikou a kratochvílí duševních gurmánů? Soudobý literární uklízeč i konstruktér sbíral mrtvoly představ v sesutých domech neplatné řeči; měl tu nahodilá slova z novinových titulků, z plakátů, z reklamy – měl tu na plotě křídové výkřiky proti rasismu, proti diskriminaci lesbiček, proti proti proti – měl tu cáry sakrálních tiskovin z kostelních předsíní, měl tu jazyk, jak šel ulicí, nábřežím, tržištěm –

všude jako by třely z promluv mužů dráty rozlomených betonových útvarů – všude jako by vyletovaly z pusinek dětí, vykládajících něco netečnému rodiči beze zvuku jako v němém filmu, podivně strašidelné papírové vlašťovky – všude jako by švitořilo ve svižné konverzaci těch nejživějších, nejfešnějších dam cosi předem mrtvého, protože umělého, panoptikálně ušinitého, „císařův slavík“ na srdci i na jazyku –

Ale to, več tolik při své práci se slovem doufal, v ryzost radikální a nenarušenou, začínalo mít v jeho vlastním zrajícím hodnocení znenáhla úskalí a potom brzy i ráz *hry*, té zkázy ducha, které se u různých kulturních adres až zimničně lekal, onoho rozvratu vztažnosti a závaznosti.

Když časem prohlížel z odstupu i jen několika týdnů ty své lyrické konstrukce, měl čím dál častěji pocit jakéhosi zákeřného a vleklého sebešizení – oč vlastně? To mu právě zůstávalo skryto. Jen jedno cítil neklamně: drezúra artisty v tom ve všem byla, to bezpochyby, efektní čísla předpokládaných vystoupení, bylo to snad i strhující a v noblesním slova smyslu vrcholně zábavné, ale jen vážnost, ta poslední, ta jediná, ta, jak sám říkával, „mezi špalkem a sekyrou“, ta tomu pořád nějak scházela, tu žádným úsilím na svět nepřivedl...

Dařilo se někomu s lyrickým slovem v této epoše doopravdy a podstatně lépe? Obklopují ho neznámí spolubratři v nouzi, anebo je prostě počten mezi pláňata, někde na okraji, a sad zatím puká ve švech, puká expanzí, energií, vědomím plného zdraví, a ještě mocnějším sebevědomím ozdravovatelů? Bylo to těžko říci. Ale opatrnější pohled přece jen brzy vyjevil, že co mohlo být zpozorováno v hospodářství, nemohlo nikdy v novějších dobách platit o slovu formující, uměleckém, vnitrozřivě kritickém. To stálo stráž na druhém konci: v lehkovážně pomíjeném stínu smrti, na trouchnivě zádi epochy mocně už nabírající z vod všeobecného naborování; v otřesech, bouřích, pádech a v beznadějném pádlování existence na tom či onom záchranném člunu jen a jen zase do prázdna.

„Vydržet, přiznat se, vyznávat“ – to znovu sám sobě opakoval v dalších střídavých vlnách let, kdy psal i nepsal, kdy přece jen vznikaly znenáhla nové a oproti předchozím co do stylu vždy velmi zjinačené lyrické texty. Téměř jako by popíral experiment něčím zas velmi tradičním, a obráceně. Vycházel tady z přesvědčení, že by bylo opravdu lépe už nic nepsat, kdyby se ale tím něčeho dosáhlo. Pouhá dobrá vůle skoncovat s lyrikou nestačí. Vždyť ty rytmy jsou v nás, a i nezapsány, protkávají naši existenci týmiž kořínky. Jsme rozrušováni ve své zdánlivě tak nezkalené a nepohnuté tvrdosti, téměř diamantové, tolika chapadélky bytí, tolika šlehy a slzami, tolika cizími kotvenými v nás, a brázdami vln ještě dlouho potom, co loď zmizí. To všechno je nezbavitelně v nás, hledání a ztrácení sebe a toho druhého.

Mezi hledáním a nalezením – koho vlastně? když jak toho druhého, tak sebe poznáváme jen v protějšku: sebe v něm a jeho v sobě, tedy pokaždé v živoucím zrcadle nezbadatelné jinakosti; a ta jediná v nás rozněcuje touhu víry, touhu po vzkříšení spravedlivých při parusii Spravedlivého, abychom se všichni vzájemně našli *v pravdě* a nepropadali se v stíny svého prázdna, svého nehybna, svého pekla prašticího, mrazu nehasnoucího – mezi ztrácením citelným a nalezením věřeným se děje a nekončí tento *smrtebný zápas*.

Jak dlouho už a temně
jsme dvojmo spolu šli
a tesali své rysy
do skály do růží

a hledali své jméno
a řeč a kámen-vlast
a zůstali jen dechem
a skroužili svou past

hru něžných ještě jednou
krach krutých nikdy víc –
pojď půjdem ještě zblednout
do šlehů borovic

jak všechny klouby buší
a všecka vrata hřmí
a nikdo břehy duší
nespojí nespojí...

mávátka sebe lámou
perutě dětské pa
jazyk je sotva slámou
nevvero n'est-ce pas

a růžičky tě zraní
ne trn – ten příliš ví
život je poslední přání
poslední v prvním dni

ta stálost prvokvětu
ta vratkost starých skal
Monteků Kapuletů
smířená zášť jen v žal –

pojď půjdem ještě křehnout
plát ptát se svát
svůj popel prach v tmy scherzo
vyzpívat vyzpívat